

Jaarverslag AWTI 2020

Jaarverslag 2020

maart 2021

Inhoud

Voorwoord	7
1 Adviezen	9
1.1 Krachtiger kiezen voor sleuteltechnologieën	9
1.2 Versterk de rol van wetenschap, technologie en innovatie in maatschappelijke transitie	11
1.3 Beter van start. De sleutel tot doorgroei van kennisintensieve start-ups	12
1.4 Briefadvies: Nationaal Groeifonds	13
1.5 Doorwerking eerdere adviezen	14
2 Achtergrondstudies	17
2.1 Knowledge intensive start-ups in the Netherlands and the universities' entrepreneurial ecosystems	17
3 Overige activiteiten en externe contacten	18
3.1 AWTI-Jaarsymposium <i>De rol van wetenschap, technologie en innovatie in maatschappelijke transitie</i>	18
3.2 Samenwerking andere adviesraden	18
3.3 Internationale samenwerking	18
3.4 Relatie met parlement en regering	18
4 Communicatie	20
4.1 Communicatiestrategie	20
4.2 AWTI e-mail alert	20
4.3 Gezamenlijke Nieuwsbrief Adviesraden	20
5 Organisatie en personeel	21
5.1 De raad	21
5.2 Secretariaat	21
5.3 Financiën	22
6 AWTI-publicaties in 2020	23
Adviezen	23
Achtergrondstudies	23
Jaarverslag 2019	23
Overige	23
7 Werkwijze	24

Voorwoord

2020 was een bijzonder jaar dat werd overschaduwd door de coronapandemie.

Onze mensen en de hele organisatie toonden grote veerkracht. We hebben ons snel aangepast aan de nieuwe situatie als gevolg van COVID-19.

De lopende adviesprojecten zijn vrijwel probleemloos voortgezet en onze teams zijn succesvol op afstand gaan werken.

In januari 2020 overhandigde de AWTI zijn advies *Krachtiger kiezen voor sleuteltechnologieën* aan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De conclusie van dit advies is dat sleuteltechnologieën ons helpen met baanbrekende innovaties op alle fronten, waarbij ze een grote, niet weg te denken impact hebben op wetenschap, samenleving en economie. Ons advies aan de regering is om te zorgen voor een integrale aanpak met weloverwogen keuzes en meer middelen. Daarmee worden keuzes voor investeringen in sleuteltechnologieën beter doordacht en minder afhankelijk van gepolder, gevestigde belangen en sterke lobbyisten.

Het advies *Versterk de rol van wetenschap, technologie en innovatie in maatschappelijke transities* stond centraal tijdens het goed bezochte jaarsymposium in februari 2020. In de daaropvolgende kabinetsreactie wordt onderstreept dat het advies ondersteunend is aan de koers die is ingezet met het huidige innovatiebeleid, en als een aanmoediging wordt gezien om dat beleid verder te ontwikkelen.

Vanwege aangescherpte coronamaatregelen is het advies *Beter van start. De sleutel tot doorgroei van kennisintensieve start-ups* virtueel op 7 oktober aangeboden aan de Tweede Kamer. Op verzoek van de Tweede Kamer heeft de AWTI onderzocht wat de belangrijkste hindernissen zijn voor een betere doorgroei van kennisintensieve start-ups en wat eraan gedaan moet worden. Tijdens de technische briefing hierover met de vaste Kamercommissie EZK, hebben we vanuit verschillende perspectieven aangegeven hoe de impact op het beleid kan worden versterkt.

In het briefadvies van december 2020 over het Nationaal Groeifonds wordt de steun uitgesproken door de AWTI over de oprichting ervan. Middels een zestal inhoudelijke verbeterpunten is aangegeven dat het fonds nog beter wordt ingezet.

In 2020 nam de AWTI afscheid van de zeer gewaardeerde raadsleden Dave Blank en Emmo Meijer. In de vele jaren dat zij lid waren van de AWTI hebben ze belangrijke bijdragen geleverd aan een veelheid van adviezen. De AWTI is hen zeer erkentelijk voor hun deskundigheid, inzet en samenwerking. Dave Blank en Emmo Meijer zijn opgevolgd door Chokri Mousaoui en Marleen Stikker. Marleen Stikker is directeur en oprichter van Waag, de instelling die zich bezighoudt met de raakvlakken tussen wetenschap, technologie en kunst. Chokri Mousaoui is tech-entrepreneur, oprichter en voormalig CEO van Eternal Sun.

We zijn trots en tevreden dat we het jaar 2020 hebben kunnen afsluiten met een aantal goede adviezen.

Den Haag, maart 2021

Sjoukje Heimovaara
Vicevoorzitter

Patrick Essers
Secretaris-directeur

Adviezen

1.1 Krachtiger kiezen voor sleuteltechnologieën

Om mee te blijven doen op het wereldwijde hightechtoneel, moet de regering meer richting geven aan investeringen in de ontwikkeling van sleuteltechnologieën. Daarvoor is een integrale aanpak nodig die de krachten bundelt en economische kansen, maatschappelijke uitdagingen en publieke waarden met elkaar verbindt.

Sleuteltechnologieën helpen ons met baanbrekende innovaties op alle fronten vooruit. Ze hebben een grote, niet weg te denken impact op wetenschap, samenleving en economie. De ontwikkeling ervan roept ook vragen en zorgen op, bijvoorbeeld over veiligheid en privacy. Het zijn vragen die niet binnen de landsgrenzen zijn op te lossen omdat de ontwikkeling van sleuteltechnologieën mondiaal en razendsnel gaan. Hoewel onze positie in sleuteltechnologieën goed is, investeren andere landen er al langer, meer en gericht in. Ons land heeft pas sinds kort sleuteltechnologieën opgenomen in het innovatiebeleid; de publieke middelen ervoor zijn beperkt.

De AWTI adviseerde de regering te zorgen voor een integrale aanpak met weloverwogen keuzes en meer middelen. Daarmee worden keuzes voor investeringen in sleuteltechnologieën beter doordacht en minder afhankelijk van gepolder, gevestigde belangen en sterke lobbyisten.

Van het advies verscheen een Engelse vertaling: *A more forceful choice for key technologies*.

Landing

Woensdag 29 januari 2020 heeft de raad het advies aangeboden aan staatssecretaris Keijzer van Economische Zaken en Klimaat en minister Van Engelshoven van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

In het FD van 30 januari komt raadslid Nienke Meijer aan het woord in een artikel over het advies.¹ De online versie van dit artikel besteedt aandacht aan de constatering van de raad dat de ontwikkeling van sleuteltechnologie in Nederland niet afhankelijk moet worden van lobby, polderen en private investeringen.

Naast twitterberichten over het advies zijn er online verschillende berichten verschenen in de media.²

¹ <https://fd.nl/economie-politiek/1332766/adviesraad-sluiponderwijs-verliest-nederland-toppositie-sleuteltechnologieen>

² <https://www.telecompaper.com/nieuws/awti-nederland-moet-krachtiger-investeren-in-sleuteltechnologie--1324614>;
<https://bits-chips.nl/artikel/netherlands-needs-1-billion-per-year-to-keep-up-in-key-tech/>;
<https://www.hogeronderwijsnederland.nl/2020/01/conscious-business-dagen-zorgen-voor.html> ;
<https://www.engineersonline.nl/nieuws/id32439-awti-regering-moet-krachtiger-kiezen-voor-sleuteltechnologieen.html>

In het FD van 18 februari verscheen een artikel *Industriepolitiek moet geen taboe meer zijn*.³ Hierin laat staatssecretaris Keijzer weten het niet eens te zijn met het advies en zegt dat keuzes al voldoende worden gemaakt. Op 19 februari volgt een redactioneel commentaar waarin wordt gesteld dat de polder zelf keuzes kan maken en dat het AWTI-advies 'iets wil repareren dat niet kapot is'.⁴ De AWTI neemt een reactie op deze opvattingen mee in de briefing aan de Tweede Kamer.

Raadsleden en raadsmedewerkers van de AWTI hebben het advies in maart en april 2020 in diverse gremia gepresenteerd, toegelicht en uitgelegd, waaronder het ministerie van EZK, het innovatieberaad I&W; TNO Strategy en de TU Delft en verschillende topsectoren.

Aandacht van de Tweede Kamer

Er was tussen februari en juni 2020 drie keer aandacht voor het advies in de Tweede Kamer:

- In het AO Innovatiebeleid op 5 februari vragen drie Kamerleden de staatssecretaris om een reactie op het advies.⁵ Ze geeft een eerste reactie en belooft erop terug te komen.
- Op 12 maart lichten voorzitter Uri Rosenthal en raadslid Dave Blank het advies toe tijdens een technische briefing.⁶ Aansluitend volgde er een AO Kunstmatige intelligentie en sleuteltechnologieën, waarvoor de AWTI een factsheet indiende.⁷ In het AO vroegen verschillende Kamerleden aan de staatssecretaris hoe meer en gerichtere investeringen in sleuteltechnologieën gerealiseerd kunnen worden.⁸ De staatssecretaris benadrukte dat keuzes belangrijk zijn maar dat dit niet ten koste mag gaan van het generieke beleid.
- Op 4 juni kwam het advies aan bod tijdens een plenaire vergadering.⁹ Wiersma (VDD) diende twee moties in, beide keren verwees hij naar het AWTI advies. In de eerste verzocht hij de regering het CPB te vragen om een kwantificering van de effecten van het innovatiebeleid. In het tweede vroeg hij de regering de voor dit jaar resterende middelen voor de NWA te besteden aan sleuteltechnologieën. De staatssecretaris vroeg de kamer de motie aan te houden omdat de NWA niet onder haar bevoegdheid valt. Buitenweg (GroenLinks) verwees ook naar het advies en stelt de vraag: komt er interdepartementale afstemming? De staatssecretaris reageert dat er al volop overleg is.

Naar aanleiding van de belangstelling in de Tweede Kamer heeft de AWTI een bericht geplaatst op [LinkedIn](#).

Impact op beleid

In juli 2020 verschijnt de kabinetsreactie, bij monde van staatssecretaris Keijzer, op het advies.¹⁰ Het kabinet geeft hierin aan de aandacht van de AWTI voor het sleuteltechnologiebeleid te verwelkomen omdat sleuteltechnologieën van groot belang zijn voor Nederland. In Nederland is het wetenschappelijk onderzoek ernaar hoogwaardig en de ontwikkeling ervan sterk. De kabinetsreactie geeft aan dat het Nederlandse sleuteltechnologie-onderzoek succesvol is dankzij een ijzersterke formule van samenwerking tussen kennisinstellingen, overheden en ondernemers. Programma's komen tot stand door een succesvolle combinatie van bottom-up onderzoek en kennisoverdracht en lichte sturing en regie vanuit de overheden waarbij partijen hun middelen bundelen. Het kabinet ziet het advies van de AWTI als aanmoediging om door te gaan met het ingezette sleuteltechnologiebeleid. Om keuzes voor de inzet van middelen te maken heeft de regering een

³ <https://fd.nl/ondernemen/1334854/industriepolitiek-moet-geen-taboe-meer-zijn>

⁴ <https://fd.nl/economie-politiek/1335061/niet-kapot-afblijven>

⁵ https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2019A02856

⁶ <https://debatgemist.tweedekamer.nl/debatten/awti-advies-krachtiger-kiezen-voor-sleuteltechnologie%C3%ABn>

⁷ <https://www.awti.nl/documenten/adviezen/2020/01/30/factsheet-sleuteltechnologieen>

⁸ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D10903&did=2020D10903>

⁹ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/d5023482-eefe-4eb0-b97f-1e918da1274

¹⁰ https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z13545&did=2020D28644

afwegingskader opgesteld. Deze komt volgens de reactie overeen met het kader dat de AWTI adviseert. Het advies om een onafhankelijke adviescommissie neemt het kabinet niet over omdat zij van mening is dat er al voldoende entiteiten zijn die het kabinet adviseren hierover. Voor wat betreft het advies van de AWTI om € 0,5 tot € 1 miljard jaarlijks extra specifieke middelen beschikbaar te stellen voor sleuteltechnologie verwijst de reactie naar het voorgenomen groeifonds.

1.2 Versterk de rol van wetenschap, technologie en innovatie in maatschappelijke transities

Wetenschap, technologie en innovatie kunnen een sterkere, meer effectieve rol spelen in maatschappelijke transities. Daarvoor moet de regering zorgen voor een overkoepelend beeld van het Nederland van de toekomst én voor een nieuwe aanpak voor transities. Het toekomstbeeld en de aanpak maken gerichte investeringen mogelijk, zorgen voor afstemming tussen maatschappelijke transities, en brengen onderzoekers en innovatoren samen met maatschappelijke en creatieve partijen.

In Nederland worden doelgerichte maatschappelijke transities ingezet op gebieden als voedsel, zorg, mobiliteit, veiligheid en energie. Deze transities raken het dagelijks leven van ons allemaal op ingrijpende wijze. Nederland heeft economisch en wetenschappelijk een uitstekende uitgangspositie. Toch schiet het bestaande beleidskader te kort om wetenschap, technologie en innovatie optimaal in stelling te brengen. Zo is het beleid te weinig transitiegericht en daagt partijen onvoldoende uit om vraag-gestuurd te experimenteren met radicale innovaties.

Een helder toekomstbeeld bevordert investeringen, afstemming en draagvlak voor onderzoek en innovatie die passen bij dat toekomstbeeld. Het is voor een aantal belangrijke transities niet haalbaar om alle opties open te houden. Regering en parlement zijn met hun democratische mandaat de aangewezen partij om het overkoepelende toekomstbeeld te initiëren en, goedgeïnformeerd die keuzes te maken.

Een bijbehorende, ingrijpende aanpak betreft nieuwelingen en stimuleert leren. In nieuwe netwerken rondom specifieke transitieopgaven (transformatieve coalities) komen wetenschappers, uitvinders en ondernemers samen met maatschappelijke partijen en creatieve spelers. Deze coalities geven input aan het overkoepelende verhaal en richten ze zich op gezamenlijk leren over welke oplossingen passen bij welke maatschappelijke (deel)opgaven.

Van het advies verscheen een Engelse vertaling: *Strengthen the role of science, technology and innovation in societal transitions*.

Landing

De AWTI bood het advies op 7 februari 2020 schriftelijk aan de bewindslieden van EZK en OCW aan; publiceerde het advies met persbericht op de website en verspreidde het onder de media en de eigen reacties. Nog dezelfde middag stond het advies centraal tijdens het jaarsymposium van de AWTI in de Glazen Zaal in Den Haag met rond 130 deelnemers. Raadslid Emmo Meijer lichtte het advies toe. Vervolgens gaven nog drie inspirerende sprekers hun kijk op het onderwerp en het advies: Marleen Stikker (Waag Society), Netty van der Kamp (Kunstloc Brabant), en Marin Baptist (WUR). In een afsluitend panel reflecteerden Bart Ahsmann van CLICKNL, Margrethe Jonkman van FrieslandCampina en Paul de Krom van TNO op het AWTI-advies en de bijdragen van de sprekers.¹¹

¹¹ <https://www.awti.nl/documenten/publicaties/2020/02/07/verslag-en-fotos-van-het-awti-symposium-de-rol-van-wetenschap-technologie-en-innovatie-in-maatschappelijke-transities>

In het voorjaar van 2020 lichtten raadsmedewerkers het advies toe in verschillende gremia waaronder het kennisfestival van OCW en de Rijks Innovatie Community (RIC), en spraken erover met betrokkenen bij enkele topsectoren en op ministeries. De opkomst van de COVID-19 crisis in maart 2020 heeft de mogelijkheden voor verdere communicatieactiviteiten beperkt.

Op 24 juni 2020 is het advies geagendeerd op het Algemeen Overleg (AO) Wetenschapsbeleid van de Tweede Kamer, maar niet aan bod geweest door het brede karakter van het overleg en de drukke agenda. De AWTI heeft een position paper over het advies ingediend bij de Tweede Kamer als voorbereiding op het AO.¹²

Impact op beleid

In juli 2020 verschijnt de kabinetsreactie, bij monde van Staatssecretaris Keijzer, op het advies. Het kabinet ziet het advies van de AWTI als een ondersteuning van de koers die is ingezet met het huidige innovatiebeleid, en als een aanmoediging om dat beleid verder te ontwikkelen. Met het MTIB zijn de grote maatschappelijke opgaven zoals klimaatverandering en voedselzekerheid volgens het kabinet immers centraal komen te staan. Het kabinet begrijpt de behoefte bij de AWTI aan een overkoepelend beeld van alle transities. Het kabinet is van mening dat zij via het innovatiebeleid al werkt aan een dergelijk toekomstbeeld. Elk kabinet zal hierbij eigen accenten plaatsen en verschillen in urgentie aangeven, aldus de staatssecretaris.

1.3 Beter van start. De sleutel tot doorgroei van kennisintensieve start-ups

Hoewel in Nederland steeds meer kennisintensieve start-ups ontstaan, is hun doorgroei beperkt in vergelijking met andere landen. Op verzoek van de Tweede Kamer heeft de AWTI onderzocht wat de belangrijkste hindernissen zijn voor een betere doorgroei van kennisintensieve start-ups en wat eraan gedaan moet worden.

Voor het beantwoorden van deze vragen is ook een externe studie uitgezet. Het Erasmus Centre for Entrepreneurship heeft in kaart gebracht 1) hoe de ontwikkeling van kennisintensieve start-ups in Nederland zich verhoudt tot 'gewone start-ups' en tot bedrijven in het buitenland, 2) welke barrières bestaan voor de doorgroei en 3) welke best practices in het buitenland geïdentificeerd kunnen worden.

Het onderzoek en verschillende gesprekken in het veld leggen een aantal problemen bloot die verklaren waarom de doorgroei stopt. Kennisintensieve bedrijven worden in de doorgroei gehinderd door trage ontwikkeling van het bedrijfsmodel, door gefnuikte ambitie, belemmerende hulp bij de start en tekortschietende financiering. Hierbij valt op dat de verklaring voor beperkte doorgroei terug te leiden is tot de vroege fase van het bedrijf.

De AWTI beargumenteerd derhalve dat kennisintensieve start-ups 'beter van start' moeten en reikt hiertoe concrete aanbevelingen aan. Deze aanbevelingen dekken de geconstateerde problemen af en richten zich op het versterken van de mix van vaardigheden, het aanwakkeren van ambitie, het herzien van afspraken tussen

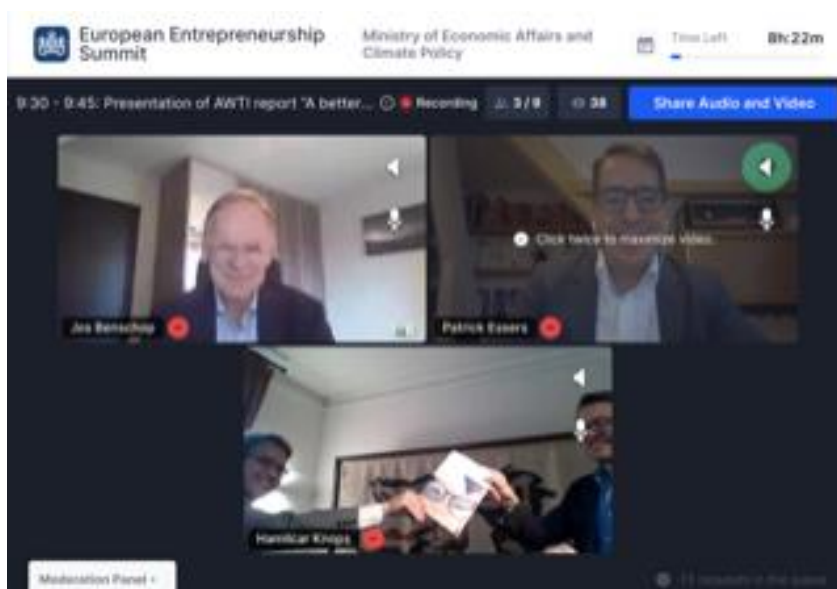
¹² <https://www.awti.nl/actueel/nieuws/2020/06/10/bijdrage-awti-voor-ao-wetenschapsbeleid>
https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z13545&did=2020D28644

kennisinstellingen en spin-offs, en het verbeteren van de financieringsmarkt voor kennisintensieve bedrijven. Ook, in meer algemene zin, is het nodig om de rol van kennisinstellingen met betrekking tot spin-offs te verduidelijken en voorbij de regio te kijken bij de doorgroei van kennisintensieve bedrijven.

Landing

Het advies verscheen op 7 oktober 2020. Oorspronkelijk was voorzien om het advies op die dag aan te bieden en toe te lichten aan de Tweede Kamer middels een technische briefing. Daarvoor was voldoende animo bij de Kamerleden. Echter, de actuele situatie rond de COVID-19 pandemie zorgde ervoor dat dit moment kwam te vervallen. Er is toen op korte termijn een korte video opgenomen waarin de AWTI het advies en de onderliggende adviesvraag toelichtte.

Op 16 oktober is de Engelse vertaling van het advies *A better start. The key to growth of knowledge-intensive start-ups* verschenen en aangeboden aan Constantijn van Oranje, speciale gezant 'start-ups' bij Techleap (zie foto hieronder). Dit gebeurde tijdens de European Entrepreneurship Summit, waar tientallen mensen digitaal aanwezig waren.

Op 6 november is het advies gepresenteerd op het Rijksbrede evenement 'Innovember'.

Op 10 december is uiteindelijk toch nog een [virtuele technische briefing georganiseerd](#) waarop het advies werd toegelicht door de AWTI aan de aanwezigen Kamerleden. Later is in het notaoverleg van 16 december het advies aan bod gekomen.

Verder is er rondom de verschijning van het advies op verschillende websites aandacht geweest voor het advies, zoals [Computable](#), [HollandBio](#), en [Erasmus Centre for Entrepreneurship](#).

Impact op beleid

Op 30 oktober 2020 lanceerde het ministerie van EZK de zogenaamde '[ecosystemenstrategie](#)'. Daarin is gebruik gemaakt van het advies (zie pagina 14).

1.4 Briefadvies: Nationaal Groiefonds

Hoewel de AWTI de oprichting van het Nationaal Groiefonds steunt, kan en moet de uitwerking van het fonds op een zestal punten beter. Deze punten bracht de AWTI onder de aandacht van de verantwoordelijke bewindslieden middels een briefadvies.

De zes punten die verbeterd dienen te worden zijn als volgt:

1. Maak moedige keuzes voor de toekomst. De AWTI juicht een voortvarende uitrol van dit instrument toe, maar dit mag niet ten koste gaan van kwaliteit en ambitie. Kies alleen voor echt ambitieuze, goed-uitgewerkte plannen die op de lange termijn bijdragen aan een welvarend en duurzaam Nederland.
2. Geef aan waar kennisontwikkeling en innovatie op gericht dienen te zijn. De AWTI pleitte eerder voor een toekomstbeeld voor Nederland. Het Nationaal Groeifonds wordt effectiever als het zich richt op een helder toekomstbeeld van Nederland. Het geeft perspectief voor de investeringen vanuit het fonds.
3. Durf voor onzekerheid te kiezen. De AWTI moedigt de indieners en beoordelaars aan om innovatieve projecten te ontwikkelen en te selecteren met een potentieel grote, maar onzekere bijdrage aan het toekomstig verdienvermogen. Dit vergroot de toekomstbestendigheid. Durf te denken in scenario's, en wees bereid om eigen meetinstrumenten te bevragen.
4. Zorg voor een breed gedragen onafhankelijke beoordeling voor de lange termijn. De AWTI ondersteunt de aanpak met een onafhankelijke beoordelingscommissie. Deze dient zich te laten adviseren vanuit een breed pallet aan expertise, van technisch tot sociaal en van maatschappelijk tot ondernemerschap.
5. Denk in toekomstgerichte ecosystemen. De AWTI pleit ervoor om bij de ontwikkeling en de beoordeling van de voorstellen een ecosystemenperspectief mee te wegen. Investeringen die vanuit het perspectief van een goed werkend ecosysteem worden gedaan hebben de grootste kans van slagen.
6. Stimuleer financiële hefboomen. De AWTI pleit ervoor om de consortia te stimuleren en ook te ondersteunen om aansluiting te zoeken bij internationale initiatieven en Europese fondsen. Dit zorgt voor meer schaal en impact van de projecten.

Landing

Het briefadvies is op 15 december 2020 verstuurd aan de Minister van Financiën, de Minister van EZK, en de leden van de commissie Nationaal Groeifonds. Er is geen aandacht geweest in de media, wat gezien de periode van uitkomen, de omvang van de brief en het specialistische karakter begrijpelijk is.

Impact op beleid

Het groeifonds kreeg vorm in september 2020 nadat eind 2019 de groeistrategie voor Nederland bekend werd gemaakt. Er is eind 2020 een eerste, versnelde uitvraag gedaan van voorstellen voor het fonds. Dat is het moment geweest waarop de AWTI aandacht heeft gevraagd voor de verbeterpunten.

Omdat de beoordeling van de voorstellen momenteel nog plaatsvindt en de eventuele koerswijziging in het beleid pas daarna zal geschieden, is een inschatting van de impact van het briefadvies op dit moment niet betrouwbaar. Naar verwachting vindt er na de honorering van voorstellen uit de eerste ronde, een herijking plaats van dit beleid. Daarbij speelt ook uitkomst van de recente verkiezingen en het te vormen kabinet mee. Tegen die tijd is de impact van het briefadvies beter te beoordelen.

1.5 Doorwerking eerdere adviezen

Het streven naar impact is een wezenlijk onderdeel van de taak van de AWTI. Impact wil zeggen dat het advies van de AWTI doorwerkt in het beleid, de politiek en de maatschappij. Impact is doorgaans lastig eenduidig vast te stellen. Adviesrapporten zijn immers onderdeel van een complex proces van besluitvorming. Ze verschijnen idealiter op het moment dat er (impliciet of expliciet) behoefte aan is. Vaak verschijnen in een dergelijke periode tegelijk ook rapporten van andere organisaties en vinden daarover gesprekken plaats met belanghebbende partijen, waardoor impact niet direct rechtstreeks is toe te schrijven aan één organisatie.

Het realiseren van impact kan bovendien jarenlang duren. Strategisch advies kan ondertussen wel van invloed zijn op de manier van denken en de beleidsontwikkeling die uiteindelijk zullen leiden tot veranderingen. Soms zullen dat de veranderingen zijn die de adviesraad voorstelde, soms kiest de politiek voor een andere richting. In beide gevallen is er sprake van impact. Maar ook het feit dat een advies wordt besproken in rapporten van andere organisaties, of in de media, is te zien als een vorm van doorwerking. Voor dit jaarverslag belichten wij een advies en de evaluatie van de AWTI waar dit het geval was.

Het stelsel op scherp gezet

Begin december 2019 heeft minister Van Engelshoven (OCW) de Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek 'Houdbaar voor de toekomst' naar de Tweede Kamer gestuurd. In de strategische agenda wordt meerdere keren verwezen naar het AWTI-advies 'Het stelsel op scherp gezet'. Op 10 februari hield de Tweede Kamercommissie voor OCW een Notaoverleg over de strategische agenda en ook het AWTI-advies stond op de agenda van dit overleg. Ter voorbereiding heeft de AWTI een [korte notitie](#) aan de commissieleden toegestuurd om zo enkele punten rond het advies onder de aandacht te brengen. In de notitie benadrukt de raad dat profilering en profielbekostiging cruciaal zijn voor meer samenwerking en onnodige concurrentie tussen instellingen. Daarnaast herhaalt de AWTI zijn aanbevelingen om de voorgenomen intensievere strategische dialoog tussen instellingen en minister effectiever te laten verlopen. Tijdens het notaoverleg hebben de Kamerleden met de minister over allerlei aspecten van de strategische agenda gediscussieerd en is vooral uitgebreid stilgestaan bij selectie en de opbrengsten van de kwaliteitsafspraken met de instellingen. Naar aanleiding van het overleg in de Tweede Kamer verscheen in dagblad Trouw een artikel over het voor- en nadelen van selectie.¹³ Er wordt in dit artikel verwezen naar de aanbeveling van de AWTI om meer selectie op een passende manier in te zetten.

In maart 2020 heeft het Rectorencollege de AWTI uitgenodigd om van gedachten te wisselen over het AWTI-advies over het stelsel voor universiteiten en hogescholen. Voorzitter Uri Rosenthal, raadsleden Sjoukje Heimovaara, Ellen Moors en Tim van der Hagen (ook lid van het Rectorencollege) hebben een korte toelichting gegeven op het advies en met de rectoren gediscussieerd over profileren, samenwerken ook met hogescholen en profielbekostiging.

In juli 2020 verscheen een opinieartikel op [ScienceGuide](#) van Derek Jan Fikkers en Judith Kamalski over de digitaliseringsslag die universiteiten nog moeten maken. De auteurs verwijzen naar het advies om duidelijk te maken dat het hoger onderwijs een sterker besef moet hebben van maatschappelijke uitdagingen en de rol van het hoger onderwijs daarin. In september 2020 refereert José van Dijck aan het advies in een opinieartikel in het FD over samenwerking tussen instelling voor goed online onderwijs.¹⁴

Evaluatie AWTI 2015 – 2018

Minister van Engelshoven (OCW) reageerde, ook namens staatssecretaris Keijzer (EZK), op 7 juli op de evaluatie van de AWTI. De minister deelt de conclusie van de evaluatiecommissie dat juist in deze tijd van complexe maatschappelijke uitdagingen er behoefte is aan een onafhankelijk adviesorgaan als de AWTI, dat in staat is een overkoepelend beeld te schetsen van het wetenschaps-, technologie- en innovatie-domein. Ze deelt de bevindingen dat de AWTI-adviezen doorgaans degelijk zijn en een solide analyse bevatten. De minister onderschrijft in haar reactie de aanbevelingen van de evaluatiecommissie voor het verder versterken van de kwaliteit van de advisering en van de beleidsimpact van de adviezen. Daarnaast is zij van mening dat de AWTI de hoofdaanbevelingen eerst moet doorvoeren op het primaire aandachtsveld WTI, voordat de aanbevolen verbreding naar aanpalende domeinen kan plaatsvinden. Ook benadrukt de minister het belang van een brede

¹³ Chaudron, J. en R. van de Lustgraaf (2020), 'In Nederland is 'selectie' een vies woord in het hoger onderwijs'. *Trouw*, 16 februari 2020.

¹⁴ Van Dijck, J. (2020), 'Goed online onderwijs vereist samenwerking alle universiteiten', *Financieele Dagblad*, 2 september 2020.

samenstelling van de raad, met oog voor diversiteit aan sociaal-culturele achtergronden. Ten slotte vindt de minister dat met een goede focus en scherpe keuze in onderwerpen de AWTI voldoende mogelijkheden heeft om zijn wettelijke taak naar behoren te vervullen.

Achtergrondstudies

2.1 Knowledge intensive start-ups in the Netherlands and the universities' entrepreneurial ecosystems (Erasmus Centre Entrepreneurship)

In opdracht van de AWTI deed Erasmus Centre for Entrepreneurship onderzoek naar de ontwikkelingen van kennisintensieve start-ups in Nederland en de steun die ze vanuit kennisinstellingen van het start-ups ecosysteem krijgen.

Allereerst geeft deze studie inzicht in de situatie in Nederland op basis van nieuwe kwantitatieve gegevens. De onderzoekers laten zien dat zowel qua werkgelegenheid als 'sales' kennisintensieve start-ups in Nederland in de eerste vijf jaar minder goed scoren dan andere start-ups.

Vervolgens is onderzocht welke invloed de 'ecosystemen' rondom kennisinstellingen hebben op het succes van kennisintensieve start-ups. Daarbij is gekeken naar een zevental kritische factoren voor het succes en falen van kennisintensieve start-ups. De studie concludeert dat die ecosystemen rond kennisinstellingen op een aantal punten de kennisintensieve start-ups helpen, maar dat er ook duidelijk minpunten zijn. Bijvoorbeeld daar waar de belangen van een start-up en een kennisinstelling duidelijk uit elkaar lopen. Juist voor de groeistappen voorbij de eerste fase blijkt de rol van het ecosysteem rond de universiteit beperkt of soms zelfs belemmerend.

Tot slot keek ECE ook naar drie voorbeelden van instellingen in het buitenland die succesvol zijn in het bevorderen van start-ups, om daaruit lessen voor Nederland te kunnen trekken. Het ging om de ETH Zürich (Zwitserland), KTH Stockholm (Zweden), en de Hebrew University of Jeruzalem (Israël).

Deze achtergrondstudie is uitgevoerd ten behoeve van het advies *Beter van start. De sleutel tot doorgroei van kennisintensieve start-ups* en is tegelijk met dit advies gepubliceerd.

Overige activiteiten en externe contacten

3.1 AWTI-Jaarsymposium *De rol van wetenschap, technologie en innovatie in maatschappelijke transitie*

De AWTI organiseerde op 7 februari 2020 een drukbezocht symposium rond het advies 'Versterk de rol van wetenschap, technologie en innovatie in maatschappelijke transitie'. Wat kunnen we doen om die transitie te versnellen? En hoe kunnen wetenschap, technologie en innovatie (WTI) veel beter benut worden voor maatschappelijke transitie. Deze vragen stonden centraal op het symposium onder leiding van Maria Henneman in de Glazen zaal in Den Haag. Vier inspirerende sprekers gingen met elkaar, met leden van de AWTI en met de zaal in discussie over de rol van WTI in maatschappelijke transitie. AWTI-raadslid Emmo Meijer gaf een toelichting op het advies waarna Marleen Stikker van Waag inzoomde op de rol van publiek onderzoek. Vervolgens liet Netty van de Kamp van Kunstloc Brabant zien hoe kunst en verbeelding kunnen bijdragen en ten slotte toonde Martin Baptist van WUR hoe je door interdisciplinair te werken een natuurlijker toekomst voor Nederland in 2120 kan schetsen. Ter afsluiting reflecteerden de panelleden Bart Ahsmann van CLICKNL, Margrethe Jonkman van FrieslandCampina en Paul de Krom van TNO op het AWTI-advies en de bijdragen van de sprekers. Tijdens het symposium heeft ontwerper Jochem Galama de discussie omgezet in pakkende visualisaties.

3.2 Samenwerking andere adviesraden

De voorzitters van de strategische adviesraden komen een aantal malen per jaar bijeen. De secretarissen overleggen circa vijf keer per jaar. De AWTI heeft actief aan de virtuele bijeenkomsten deelgenomen. De AWTI draagt ook bij aan de gezamenlijke nieuwsbrief die de adviesraden een aantal keer per jaar uitbrengen.

3.3 Internationale samenwerking

In internationaal verband neemt de AWTI deel aan de overleggen van de Europese zusterorganisaties. Op 10 november woonde de AWTI virtueel de jaarlijkse bijeenkomst van de Europese adviesraden voor wetenschap, technologie en innovatie bij. Naast een update van de activiteiten van de aangesloten adviesraden is er gesproken over het effect van COVID-19 op het WTI-beleid van verschillende landen en op de werkprogramma's van de adviesraden. Ook is er gesproken over de toekomst van wetenschap in Europees verband. Professor B. Wolff, voorzitter van de Duitse Rectorenconferentie (HRK), lichtte een discussiestuk toe over de nieuwe ontwikkelingsdoelen van de Europese Onderzoeksruimte (ERA). De HRK stelt voor dat er een discussie komt over de fundamentele waarden van de ERA en over de openstelling van de ERA voor onderzoeksinstituten uit de rest van de wereld.

3.4 Relatie met parlement en regering

Net als voorgaande jaren spraken de voorzitter en secretaris op reguliere basis met verschillende Tweede Kamerleden. Adviezen van de AWTI worden regelmatig betrokken bij debatten in de Tweede Kamer. Wanneer op de agenda onderwerpen staan waar adviesrapporten over zijn gepubliceerd, stuurt de AWTI een factsheet aan de Kamer met daarin de belangrijkste bevindingen en adviezen. Op 12 maart gaven voorzitter Rosenthal en raadslid Blank een technische briefing aan de Vaste Tweede Kamercommissie voor OCW over het advies 'Krachtiger kiezen voor sleuteltechnologieën'. Op 10 december gaven voorzitter Rosenthal en raadslid Benschop een presentatie en een technische briefing aan de Vaste Tweede Kamercommissie EZK over het AWTI-advies 'Beter van start'.

Een delegatie van de raad sprak ook in 2020 met de staatssecretaris van EZK en de minister van OCW over diverse AWTI-gerelateerde onderwerpen.

Voorzitter en secretaris hebben op structurele basis enkele malen per jaar een overleg met de DG van OCW (HBWE) en van EZK (B&I). Door het jaar heen wordt regelmatig met de ministeries van EZK en OCW gesproken over de programmering van de raad. Ook is er overleg met ambtenaren van de relevante ministeries aan het begin en aan het eind van een adviestraject.

Communicatie

4.1 Communicatiestrategie

In 2020 heeft de AWTI verder gewerkt aan het herijken van de communicatiestrategie. Voor het zo goed mogelijk laten landen van de adviezen is het immers van groot belang dat de adviezen en standpunten bij de doelgroepen bekend zijn en worden gezien als impactvol. Impactvol betekent dat er kennis van wordt genomen en dat de adviezen van invloed zijn op het beleid van het kabinet. De AWTI heeft het gebruik van social media geïntensiveerd (website, LinkedIn en twitter). Ook dit jaar is een strategische communicatieadviseur ingezet om de publicatie van adviezen te begeleiden. Vanwege de coronacrisis was het fysiek niet mogelijk om bijeenkomsten te organiseren. Om toch contact te houden met de mensen 'in het veld' heeft de AWTI gebruik gemaakt van livestream en video-opnames. Deze opnames zijn geplaatst op de website van de AWTI. Ook is de link hiervan gedeeld op de sociale mediakanalen van de AWTI.

4.2 AWTI e-mail alert

De AWTI attendeert geïnteresseerden wekelijks per e-mail op actuele nationale en internationale artikelen en documenten die relevant zijn voor het wetenschaps-, technologie- en innovatiebeleid. Deze e-mail alert heeft een groeiend aantal abonnees, inmiddels ongeveer 3700, en wordt goed gewaardeerd. De e-mail alert is ook te lezen via de website van de AWTI.

4.3 Gezamenlijke Nieuwsbrief Adviesraden

De Gezamenlijke Nieuwsbrief Adviesraden is een digitale coproductie van aantal adviesorganen, waaronder de RSJ, NLsportraad, Ceg, RVS, Raad voor Cultuur, AIV, Rli, ROB, Onderwijsraad, WRR, ACVZ, SER, KNAW en de AWTI. Deze nieuwsbrief biedt actuele informatie over komende en recent verschenen adviezen, kabinetsreacties, publicaties en activiteiten. De digitale nieuwsbrief verschijnt regelmatig via een e-mail. Momenteel zijn er circa 2000 abonnees. De nieuwsbrief is in 2020 driemaal uitgekomen.

Organisatie en personeel

5.1 De raad

De AWTI bestond in 2020 uit tien leden, inclusief de voorzitter. De raad heeft acht keer plenair vergaderd. Naast de plenaire bijeenkomsten komen raadsleden en raadsmedewerkers in kleinere samenstellingen bijeen, in projectgroepen die de adviezen van de raad voorbereiden. Deze projectgroepvergaderingen hebben zo'n 15 keer plaatsgevonden.

De samenstelling van de raad was in 2020 als volgt:

- ▶ Prof. dr. U. (Uri) Rosenthal (voorzitter)
- ▶ Prof. dr. ir. J.P.H. (Jos) Benschop
- ▶ Prof. dr. ing. D.H.A. (Dave) Blank (tot 1 mei 2020)
- ▶ Prof. dr. R. (Roshan) Cools
- ▶ Prof. dr. ir. K. (Koen) Debackere
- ▶ Prof. dr. ir. T.H.J.J. (Tim) van der Hagen
- ▶ Dr. ir. S. (Sjoukje) Heimovaara
- ▶ Prof. dr. E. (Emmo) Meijer (tot 1 mei 2020)
- ▶ Drs. N. (Nienke) Meijer
- ▶ Prof. dr. E. (Ellen) Moors
- ▶ C. (Chokri) Mousaoui (per 1 juli 2020)
- ▶ Prof. M. (Marleen) Stikker (per 1 juli 2020)

5.2 Secretariaat:

Het secretariaat ondersteunt de raad inhoudelijk en facilitair bij zijn werkzaamheden. De samenstelling van het secretariaat was in 2020 als volgt:

- ▶ Mr. J.J.G. (Anneke) Bovens (secretaris-directeur) (tot 1 juni 2020)
- ▶ P.W.J. (Patrick) Essers (secretaris-directeur) (per 1 september 2020)

Wetenschappelijke staf

- ▶ J.M.V.(Justien) Dingelstad MSc (junior raadsmedewerker) (per 1 januari 2020)
- ▶ Dr. C.P. (Chris) Eveleens (senior raadsmedewerker)
- ▶ Drs. A.M. (Annelieke) van der Giessen (senior raadsmedewerker)
- ▶ Drs. P.E. (Paula) Gouw (medior raadsmedewerker) (tot 1 april 2020)
- ▶ Dr. mr. H.P.A. (Hamilcar) Knops (senior raadsmedewerker)
- ▶ O.A. (Ottilie) Nieuwenhuis MSc (raadsmedewerker) (per 1 januari 2020)
- ▶ Dr. K.A. (Kathleen) Torrance (senior raadsmedewerker/plv secretaris-directeur)
- ▶ Drs. M. (Michiel) van Well (senior raadsmedewerker) (tot 1 maart 2020)

Ondersteuning

- ▶ R. (Rita) Isrie
- ▶ S. (Sharita) Koesal
- ▶ E. (Esther) de Swart
- ▶ G. (Trudi) van der Wiel (gedetacheerd bij OCW)

Rijkstrainees

- ▶ Nora van der Bracht (tot 1 maart 2020)

Stagiaire

- ▶ Eva Rouwmaat (1 maart – 1 juli 2020)

5.3 Financiën

De AWTI heeft een jaarbudget van ca. 1,3 miljoen euro. Het merendeel van dit budget (ca. 1 miljoen euro) gaat naar personele kosten: vergoedingen van raadsleden en voorzitter en salariskosten van het secretariaat. Verder heeft de AWTI ca. 110.000 euro besteed aan inhuur van externe deskundigen voor het uitvoeren van beleidsstudies, communicatiestrategie, infographics, fotografie etc. Operationele kosten (drukwerk, ICT, symposium) vormen de resterende kostenposten. Over de besteding van middelen die de AWTI van OCW en EZK ontvangt, legt de organisatie op reguliere wijze verantwoording af aan deze departementen.

AWTI-publicaties in 2020

Adviezen

- ▶ Januari – Krachtiger kiezen voor sleuteltechnologieën
- ▶ Februari – Versterk de rol van wetenschap, technologie en innovatie in maatschappelijke transitie
- ▶ Oktober – Beter van start. De sleutel tot doorgroei van kennisintensieve start-ups
- ▶ December – Briefadvies Nationaal Groeifonds

Achtergrondstudies

- ▶ Oktober - Achtergrondstudie: Knowledge intensive start-ups in the Netherlands and the universities' entrepreneurial ecosystems (Erasmus Centre Entrepreneurship)

Jaarverslag 2019

- ▶ April – Jaarverslag 2019

Overige

- ▶ Januari – AWTI: Factsheet aan Kamerleden voor notaoverleg Strategische Agenda Hoger Onderwijs.
- ▶ Maart – AWTI: Factsheet aan Kamerleden t.b.v. Algemeen Overleg Kunstmatige Intelligentie en Sleuteltechnologieën.
- ▶ Maart – Interview Anneke Bovens door onderzoeksbureau MARE i.v.m. onderzoek voor de Belastingdienst.
- ▶ Mei – AWTI-Brief: Input voor de verkiezingsprogramma's.
- ▶ Juni – AWTI: Position paper aan Kamerleden t.b.v. Algemeen Overleg Wetenschapsbeleid
- ▶ Juni – Publicatie opiniestuk in het FD: 'Ministeries en politici moeten op eigen kennis kunnen varen', auteurs raadsleden Tim van der Hagen, Ellen Moors en Roshan Cools.
- ▶ Augustus – Publicatie column in Trouw: 'Hou ook tijdens de coronacrisis ruimte voor onderzoek zonder concreet doel', auteurs raadslid Koen Debackere, Roshan Cools, Sjoukje Heimovaara, Ellen Moors, Nienke Meijer en raadsmedewerker Chris Eveleens.
- ▶ September – Interview Patrick Essers door EZK over O&I-ecosystemen t.b.v. kamerbrief Kabinetsstrategie 'Versterken van onderzoeks- en innovatie-ecosystemen'
- ▶ September – Interview raadslid Chokri Mousaoui door RTLNieuws als jurylid over deelname aan de Rabo Duurzame Innovatieprijs
- ▶ December – AWTI: Technische briefing aan de vaste Kamercommissie EZK van het advies 'Beter van start'. De sleutel tot doorgroei van kennisintensieve start-ups.

Werkwijze

Jaarlijks stelt de raad een werkprogramma op met daarin de voorgenomen adviesonderwerpen. Dit programma wordt na vaststelling door de minister van OCW toegestuurd aan de Tweede Kamer. Het werkprogramma vormt de basis voor de adviezen. Aan het werkprogramma gaat een raadpleging van diverse partijen vooraf, zoals Kamerleden, ministeries, belangenorganisaties, andere adviesorganen en kennisinstellingen.

De AWTI adviseert veelal over het kennis- en innovatiebeleid op verzoek van de ministers van OCW en EZK. Soms vragen andere departementen de AWTI om advies. Het komt ook voor dat de raad op verzoek van de Tweede Kamer of uit eigen beweging adviseert.

Adviesaanvraag

Vaak betreft het een verzoek om een uitspraak over, of onderbouwing van, beleid. Bijvoorbeeld over de rol en positie van het publiek toegepast onderzoek in Nederland, of over de wisselwerking tussen de diplomatie en het terrein van de wetenschap, technologie en innovatie. De adviesvraag krijgt aan de start van het adviestraject nadere focus in overleg tussen AWTI en de aanvragers.

Ongevraagde adviezen

Soms werpt de AWTI zelf een adviesonderwerp op, bijvoorbeeld omdat hij een zorgwekkende ontwikkeling signaleert. Dat zijn de ongevraagde adviezen. In 2020 heeft de AWTI geen ongevraagd advies uitgebracht. Eigen onderwerpen en adviesaanvragen vormen samen het Werkprogramma van de AWTI.

Het adviestraject

De raad stelt vervolgens een aanpak voor het adviestraject vast. Daarin komt de afbakening van het advies aan de orde, maar ook de opzet: het al of niet laten uitvoeren van een achtergrondstudie, te houden interviews, te organiseren werkconferenties, in te brengen internationaal vergelijkende dimensie, te bestuderen literatuur of af te leggen bezoeken. De AWTI hecht daarbij zeer aan input van, en interactie met, de partijen uit 'het veld' waarover het advies gaat. Tijdens het adviestraject bespreekt de plenaire raad verschillende malen over inhoud en voortgang van het advies.

Projectgroep

In de meeste gevallen wordt een projectgroep gevormd, die een bijzondere betrokkenheid heeft bij de totstandkoming van het advies. De projectgroep bestaat uit twee tot vier raadsleden en twee stafleden, en wordt voorgezeten door één van de raadsleden. Zij leveren ook extra inspanningen bij het uitdragen van het advies, zoals het voorzitten van een werkconferentie of het te woord staan van de pers.

Adviestekst

Aan het einde van het traject wordt de adviestekst, meestal in meerdere ronden, plenair besproken in de raad. De raad moet akkoord zijn met de integrale tekst, voordat het advies wordt uitgebracht. Mocht een lid ter vergadering een afwijkend standpunt inbrengen, dan kan hij over dat standpunt een afzonderlijke nota bij het advies voegen.

Over de lijn van het advies wordt in de fase voorafgaand aan vaststelling vaak ook met relevante belanghebbenden en sleutelfiguren gesproken. Ook worden coreferenten ingezet die een conceptadvies kritisch becommentariëren, bijvoorbeeld om draagvlak te creëren maar ook om feiten te checken.

Uitbrengen van het advies

Op het moment dat de voorzitter het advies aan de minister(s) aanbiedt, wordt het openbaar. Het uitbrengen gaat altijd vergezeld van een persbericht en soms met een persconferentie of congres. Het kabinet is vervolgens bij wet verplicht binnen drie maanden te reageren op een gevraagd advies van de AWTI. De AWTI stuurt het advies ook toe aan de betrokken vaste Kamercommissie.

Betrokkenheid

Raadsleden zijn op persoonlijke titel lid van de AWTI. Zij zijn benoemd vanwege hun specifieke deskundigheid en ervaring. Op de website van de AWTI zijn de relevante hoofd- en nevenfuncties van de raadsleden opgenomen. Indien een raadslid vanuit een hoofd- of nevenfunctie betrokkenheid heeft bij een adviesonderwerp, dan wordt dit bij de samenstelling van de projectgroep meegewogen. Op de website wordt gepubliceerd aan welke projectgroepen een raadslid deelneemt.